HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אפילו הן שנשה כותבין ואין עושין דין. למחר אפילו לא כתבו אלא אם כן יבואו אחרים ויעידו בפניהם כדאמר ברא"ש השנה [כה:] ראוהו שנשה והן בית דין יושיבו מחבריהם אצל היחיד אחד מהשנשה ויעידו השנים בפניהן ויאמרו השנשה מקודש ופרכינן התם ולוקמו בדוכתייהו וליקדשו ומוקמינן כשראוהו בגילה הלכך הן עצמן אינם יכולין לקדש למחר שהרי בגילה עדים היו ולא דיינין ולמחר אין עד הראוה בדבר נעשה דיין על פי עדות עצמו אלא אם כן יעיד אחר בפניו דהשתא אינו עושה הדין על פי עדות עצמו והלכך אחד מן השנשה שראו החדש כשמושיבין שנים אצלו להיות דיינין ושנים הראוין מעידין בפניהם יכול הוא להיות דיין אע"פ שראוהו בגילה עמהן שהרי ע"פ עדות אחרים שמעידין לפניו הוא דן את הדין ולא על פי ראיית עצמו דאין לנו לפסול דיינין בשביל שראו בדבר כל זמן שלא העידו אלא שהוא עצמו לא ידון את הדין על פי ראיית עצמו דאין עד נעשה דיין וכגון שראה בשעה דאינו יכול להיות דיין אבל אם ביום ראה דבהיא שעתא מני אם ידון את הדין דלא תהא שמיעה גדולה מראייה מה לי אם ידון עכשיו מה לי אם ידון למחר. והכא נמי מהאי טעמא משום דהוו להו עדים בראיית הגילה דלא מני למימר לא תהא שמיעה גדולה מראייה דהיא ראייה לא חשבינן לה כעדות שהועד בפניהן אלא היכא דראו בשעה שיכולין לעשות הדין אבל היכא דראו בשעה אחרת יכולין להיות דיינין כגון בגילה היא ראייה ראיית עדים היא שראוין בדבר ולא ראיית דיינין היא והלכך ע"פ ראייתן דהיינו כאילו הם עדים אין יכולין הן עצמן להיות דיינים על פי ראיית עצמן דאין עד נעשה דיין. ומיהו ב"ד שהעידו לפניהם עדות בגילה עדות גמורה היא ויכולין לדון למחר ביום אבל ראייה דידהו שראוין בגילה לא חשבינן כאילו הועד לפניהם בגילה דכיון דלא חזו בההיא שעתא לדינא ראייה דידהו אינה כשמיעה ממש ששמעו מפי עדים בגילה אלא הן עצמן נעשו עדים ושוב לא יהו דיינין בעדות עצמן אע"כ יעידו אחרים בפניהם והכי הלכתא וכי הא סוגיא אשכחן בב"ק בפ' החובל (דף נ:) גבי התוקע לחבירו: **ואין עד נעשה דיין.** המעיד על הדבר אין נעשה עוד דיין באותו דבר וגם אם ראה את הדבר ונעשה עד אין נעשה עליה עוד דיין בעדות עצמו אלא אם כן מעידין אחרים בפניו. ונראה בעיני דגזירת הכתוב היא דכתיב [דברים יט] ועמדו שני האנשים וגו' בעדים הכתוב מדבר (שבועות דף ל.) לפני ה' היינו לפני הדיינין אשמועינן קרא דצריך להעיד שנים לפני הדיינין אבל העדים אינן אחרים ויושבין ודנין: ה"ג **קנין עד אימתי יכול לחזור.** וכ"כ בפירושי רבינו חננאל. ובין מתנת בריא ובין מתנת שכיב מרע במקנת דאית ביה קנין מיירי. וקבעי עד אימתי יכול לחזור בו מקנינו ובטלו דהא לא גמר ומקני מיד אלא לדעת לקיים לו תנאיו שיפרש אחרי כן או אם ירצה לחזור בו מיד שיוכל לחזור דקים להו לרבנן דאדעתא דהכי מקני אינש שיתן לבו אחרי כן וידע אם אפשר לו בקנין זה לעשותו קנין גמור: **כל זמן שיושבין.** דאדעתא דהכי מקני ליה ע"מ שאם לא יחזור בו באותו מעמד אבל אם יחזור בו יבטל: **באותו ענין.** של אותה מתנה: **שנשה שנכנסו בו'.** במתנת שכיב מרע במקנת ובקנין מיירי דאינו יכול לחזור בו: **ניחוש דלמא הדר ביה.** ואמאי קאמר רבא עושין דין דמשמע באותו מעמד אע"פ שעדיין יושבין עושין דין גמור ואמאי הא כיון דיכול לחזור בו ויבטל הדין לא הוי דין: **אמריתה לשמעתא בו'.** נתווכחתי בדבר לפניו והקשיתי לו: [ח] **ונרב יוסף מי ניחא בו'.** והכי גרסינן **אמריתה לשמעתא קמיה דרב נחמן:**

מעניינא

אבל בלילה אפילו שלשה כותבין ואין עושין דין. דההיא דאמר כמו עדות ואין מקבלין עדות בגילה כדמוכח פרק ראוהו בית דין (ר"ה דף כה: ושם) דקבלת עדות כתחלת דין[א] והיוס דראוי לקבלת עדות יכולין לדון על פי ראיית יום דלא תהא שמיעה גדולה מראייה ולא כמו שפירש הקונטרס דאמר קבלו עדות שהעידו לפניהם בגילה דינן למחר ע"פ אותו עדות ואין צריכין לחזור ולהעיד בפניהם ביום ומה שפירש הקונטרס דוקא שנכנסו לבקר[ב] אבל הזמינום להעיד שוב אין יכולין לדון אפילו יעידו אחרים דהוו להו עדים ואין עד נעשה דיין וההיא ראיה מפ"ק דמכות (דף ו.) דרבי יוסי סבר נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדות כולן בטלה ולרבי נמי כי אמרי לאסהודי אחינא עדותן בטלה ופסיק רב נחמן דהלכתא כוותיה דרבי וקיימא לן כרב נחמן בדיני וההיא דר"ה דמושיבין מחבריהן אצל היחיד אחרי שלא הלכו מתחלה ע"מ לראות דא"כ אין שוב היחיד יכול להיות דיין וההיא ראיה נמי מתשובת רש"י ז"ל שהיה מדקדק מכאן שאין צריך לומר אתם עדי דאי אמר להו ליהוי עלי סהדי אמאי לא עושין דין הא בההיא שויהו סהדי ואע"פ שפ"ה שיכול להיות דיין כשראו בגילה כיון שיש עדים מעידים בפניו כשמתכוין להעיד גרע טפי ואין להקשות כי פריך בפ' ראוהו ב"ד (ר"ה דף כה:) מושיבין מחבריהן לוקמו בדוכתייהו וליקדשו דלא תהא שמיעה גדולה מראייה אמאי לא משני כגון שנתכוונו להעיד דאין יכולים להיות דיינין דהא אי נתכוונו לא היה היחיד נעשה דיין ומיהו אין נראה פי' דטעם דאין עד נעשה דיין הוי אי משום דהוא עדות שאי אתה יכול להזימה דכיון שהן עצמן עדים ודיינין לא יקבלו הזמה על עצמן[ג] אי משום דבעינן ועמדו שני האנשים אלו העדים לפני ה' אלו דיינין אבל העדים עצמן אין חוזרין ויושבין ודנין ומהני טעמי אין לפסול המתכוין להעיד אלא דוקא עד המעיד ומההיא דמכות שהביא אין ראיה דהתם גזירת הכתוב הוא דמקים ג' לשנים דאפילו הן מאה אם נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה ועוד קשה לר"י לפירושו דמדמה אין עד נעשה דיין לנמצא אחד מהן קרוב או פסול א"כ לרבי יוסי דאית ליה דברראייה בעלמא בלא כוונת עדות נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה כמו כן לא יעשה שוב דיין א"כ לית ליה אלא תהא שמיעה גדולה מראייה והשתא בר"ה פריך בפשיטות ולא תהא שמיעה גדולה מראייה ומשמע דליכא מאן דפליג ועוד קשה דרב יהודה אדרב יהודה דרב יהודה פסיק במכות (דף ו.) כרבי יוסי דברראייה בעלמא נעשה עד ואין עד נעשה דיין[ד] ואע"ת היכי קאמר רב יהודה רבו עושין דין הלא נעשו עדים אע"פ שלא נתכוונו אלא ודאי אומר ר"י דאין לדמותו ועוד אומר ר"י דהתם נמי בכוונה לחודה שנתכוונו להעיד בשעת ראייה לא היתה עדותן בטלה אלא כשהעידו אח"כ בב"ד דאי לא תימא הכי אין לך גט כשר כשנותנין בפני קרובין או קדושין אם נתכוונו להעיד[ד] והא דקאמר ומה יעשו שני אחין שראו באחד שהרג את הנפש אע"פ שאין עדותן בטלה אלא כשמעידין בפני ב"ד מ"מ פעמים שאין האח זה יודע שכבר העיד אחיו ומעיד ומיהו מעיקרא הוה בעי למימר התם דברראייה בעלמא בלא העדאה נפסלין כשנמצא אחד מהם קרוב או פסול מדפריך הרוג ילל[ה] נרבע ילל הורג ורובע ילולו אבל לפי המסקנא דבעי למימר ומסיק רבא אמר קרא יקום דבר במקיימי דבר הכתוב מדבר דהיינו עדים שהדבר מתקיים על ידיהן אין נפסלין עד שיעידו בבית דין ויקיימו דבר: **ואין** עד נעשה דיין. היינו עד המעיד כדפרישית ודוקא בדאורייתא אבל בדרבנן נעשה דיין כדמוכח בפ"ק דגיטין (דף ה:) ובפ"ב דכתובות (דף כא: ושם) ורבי עקיבא דאמר בהחובל (ב"ק דף נ: ושם) כולן עדים הן ואפילו עד הראוה אין נעשה דיין היינו דוקא בדיני נפשות כדמוכח בפ' ראוהו ב"ד (ר"ה כו.) דמפרש טעמא כיון דחזו דקטל תו לא מצו חזו ליה בזכותיה ואם תאמר[ג] (דבפרק קמא) דמכות (דף יב. ושם) מפרש טעמא אחרינא דקאמר ר' עקיבא מנין לסנהדרין שראו כו' שאין ממיתין אותו עד שיעמוד בב"ד שנאמר עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד בב"ד אחר וי"ל דההיא דרשא דמכות עיקר וההיא דר"ה (דף כו. ושם) לא קאמר אלא דמההיא טעם לא גמרינן שאר דיינים מהתם דדוקא בדיני נפשות אין עד הראוה נעשה דיין משום והאילו העדה:

ניחוש דלמא הדר ביה. קשה לר"י דא"כ כל מתנת שכיב מרע בכולה או מצוה מחמת מיתה ניחוש דלמא הדר ביה וכי תימא הכי נמי וצריך עדים שלא חזר בו עד שמת דהא בסוף פ"ק דב"מ (דף יט:) אמר קמא ובתרא בתרא קני קמא לא קני משמע ואי ליכא בתרא קמא

קני

מסורת הש"ס

ח) ר"ה כו. גיטין ה: כתובות כא: ב"ק נ: סנהדרין לד:, ב) נ"ל ומ"כ, ג) [נ"ל דבפ"ק],

הגהות הב"ח

(ח) רשב"ם ד"ה אמריתה וכו' והקשיתי לו הס"ד ואחר כך מ"ה וה"ג אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא ולרב יוסף מי ניחא כו':

מוסף רש"י

אבל בלילה. שאינו ראוי לדון כותבין ואין עושין דין אפילו למחר, שמתחילתן לא נראו לשם דין (שנהדרין לז:).

מוסף תוספות

א. ואפי' עברו וקבלו אינו מקובל ואין דנין ע"פ אותה קבלה כתחלת דין. רשב"ם. ב. עיין רשב"ם למה כשבאו בלילה פסולין לפרש"י. ג. [ו]משום כן פסלו עדים הקרובים לדיינים שאם הזומו לא על פיהם הן נהרגין. רשב"ם. ד. [ו]מעשים בכל יום שמקדשין בפני רחוקים וקרובים ואינם חוששים שמא הקרובים נתכוונו להעיד ותהא אף עדות הכשרים בטלה. ר"ן. ה. דהא הרוג לא בא לב"ד מן הסתם, ודוחק היא לאוקמה בשעשאו טריפה ובא לב"ד. מיט"ל מכות ו.

עין משפט נר מצוה

יט א מיי' פ"ה מהל' עדות הלכה ח סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סי' ז סעיף ה: כ ב מיי' פ"ה מהלכות מכירה הלכה י סמג עשין פג טוש"ע ח"מ סי' קכה סעיף ו:

רבינו גרשום

ביום אבל בלילה אפי' שלשה כותבין. משום עדות: ואין עושין דין. דאין דין נוהג בלילה כדגרסינן בסנהדרין דיני ממונות דנין ביום וגומרין אף בלילה אבל אין מתחילין בלילה דכתיב והיה ביום הנחילו את בניו הא כיצד יום לתחלת דין לילה לגמר דין: מאי טעמא. כשנכנסו בלילה אין עושין דין. משום דהוו עדים ואין עד נעשה דיין: אין ה"נ קאמינא דין נחלות: איתמר קנין. שקני משכיב מרע או מיד אחר אם רצה לחזור מאותו קנין עד אימתי יכול לחזור: רבה אמר כל זמן שיושבין. אע"פ שאין עוסקין באותו ענין: ואי סלקא דעתך כל זמן שיושבין יכול לחזור אם כן אמאי אם רצו עושין דין מיד לאלתר כשצווה ומורידין כל אחד לירושתו וליחדוש דלמא הדר ביה אותו שכיב מרע מצואתו עד שהן יושבין ו) ודברי שכיב מרע אין צריכין קנין וחשוב כקנין דכתובין וכמסורין דמי כל זמן שקנין חוזר יכול הוא נמי לחזור בו אלא הואיל דכל זמן דעסוקין באותו ענין לא הדר ביה תו לא מצי הדר ב"י הואיל דסלקי מההוא ענינא: אלא מאי אית לך למימר. לרב יוסף דמצי למיעבד דין משום דכבר סליק

ו) תוס' ד"ל ואף שדברי שכ"מ וכו' וכתובין וכמסורין דמו מ"מ כל זמן שקנין חוזר וכו'.